

STATEMENT ODBORNÉ KOMISE

Bitcoin jako infrastruktura, rituál, imaginace

Bitcoin je současně měna, otevřený protokol i kryptografický systém: účetnictví bez účetního, hodinky bez hodináře, archiv bez jediného správce. Jako kód je dokonale nehmátelný, jako globální síť uzlů, specializovaný hardware, spotřebovaná energie, teplo a hluk naopak až tíživě hmotný. Je technickou infrastrukturou, ale zároveň neustále obnovovanou společenskou dohodou a radikálním experimentem s vlastnictvím, vzácností a důvěrou v instituce. Může být Bitcoin také uměním? Může protokol fungovat jako partitura, konsenzus jako kolektivní performance a blockchain jako médium tvorby? Je uměním už sama tato infrastruktura, nebo se jím stává teprve ve chvíli, kdy narušíme její pravidla i jejich samozřejmost a umožníme vidět celý systém jinak? Jaké dílo může vzniknout v hluku, teple a energetických tocích těžby? V pohybu poplatků, v čekání na potvrzení, v dočasném forku, v okamžiku, kdy se síť neshodne na jediné verzi přítomnosti?

Bitcoin umí být příslibem svobody i novou závislostí, únikem z reality i spekulací, vírou bez boha, komunitou bez území, ba přímo institucí, která se odmítá nazývat institucí. Pro někoho začíná u matematického důkazu, pro jiného u rodinné platby přes hranice, u zapomenuté seed phrase, u zvuku těžebního zařízení, u cenového grafu otevřeného při snídani, u politického zákazu, u internetového memu nebo u rozhovoru s někým, kdo Bitcoinu bezvýhradně věří, či naopak nevěří vůbec. Projevuje se v očekáváních i konfliktech, ale také v podvodech, zklamáních, humoru, propagandě a odmítnutí. Definuje nové elity i nové formy solidarity. Někde mezi všemi těmito vlastnostmi a situacemi se skrývá umělecký moment, který čeká na objevení a ztvárnění.

Dílo, které hledáme, nemusí obsahovat kód, používat blockchain ani mít digitální podobu. Bitcoin v něm může vystupovat jako materiál, příběh, prostředí, nové pravidlo, hodnota otevřených systémů či společenský symptom. Může mít podobu obrazu, objektu, filmu, zvuku, textu, spekulativní fikce, choreografie, veřejné intervence nebo participativního rituálu. Malba může pracovat s představou neviditelného vlastnictví nebo performance může inscenovat konsenzus či ztrátu kontroly, socha pak zpřítomnit energii proměněnou v hash, či příběh může sledovat směnu mezi lidmi, kteří se nikdy nesetkají. Zajímá nás, co tato technologie uvádí do pohybu a co naopak ponechává mimo svůj záznam: lidské úmysly, práci, péči, násilí, původ hodnoty, mocenské vztahy i důsledky jednotlivých rozhodnutí.

Výzva nehledá logo Bitcoinu přenesené do galerie ani technologickou demonstraci převlečenou za umění. Hledá díla schopná vstoupit do prostoru mezi kódem a vírou, strojem a tělem, soukromým klíčem a veřejnou hodnotou, matematickým pravidlem a společenskou dohodou. Vztah díla k Bitcoinu může být přímý i metaforický, technický i intuitivní, osobní i systémový, obdivný, pochybný, kritický nebo radikálně spekulativní. Bitcoin zde není nutné vysvětlovat ani oslavovat: lze jej použít, obývat, pozorovat, zpochybnit, přeložit, odmítnout, nepochopit a představit si, čím se ještě může stát. Svou strukturou záznamů, z nichž každý odkazuje k předchozím transakcím, vrací Bitcoin do digitálního světa velmi staré otázky daru, dluhu, reciprocity, dědictví, oběti a přibuzenství. Výzva nehledá jedinou odpověď na otázku, co nám Satoshi daroval. Vyzývá umělce i veřejnost, aby tento dar přijali, odmítli, oplatili, přesměrovali, nebo vytvořili vlastní fork jeho významu.